

عنوان

صفحة

٧	ذاك هو الله	الدرس الأول:
٦١	إنكم مسؤولون	الدرس الثاني:
٩٣	آرمنون دروس اول و دوم:	
٩٧	مطر السمك	الدرس الثالث:
١٢٥	التعايش السلمي	الدرس الرابع:
١٥٣		آرمنون ترم اول
١٥٧	﴿ هذا خلق الله ﴾	الدرس الخامس:
١٨٥	المعالم الخالبة	الدرس السادس:
٢٠٣	آرمنون دروس پنجم و ششم	
٢٠٧	صناعة النسيج	الدرس السابع:
٢٣١	يا من في البحر عجائبه	الدرس الثامن:
٢٥١		آرمنون ترم دوم
٢٥٥		پاسخنامه:

جـ	صيغه	ضمير	ماضي	نفي ماضي	مضارع	نفي مضارع	مستقبل	امر	نهـ
١	للغائب (مفرد ذكر غائب)	منفصل	ذـهـبـ	ماـذـهـبـ	يـذـهـبـ	لـاـيـذـهـبـ	سـوـفـ يـذـهـبـ	لـيـذـهـبـ	لـاـيـذـهـبـ
		هو	رفـتـ	نـفـرـتـ	رـوـدـ	نـمـيـرـوـدـ	خـواـهـدـ رـفـتـ	بـاـيـدـ بـرـودـ	بـاـيـدـ بـرـودـ
٢	للغائـبـينـ (مثنـى ذـكـرـ غـائـبـ)	منفصل	ذـهـبـا	ماـذـهـبـا	يـذـهـبـا	لـاـيـذـهـبـا	سـوـفـ يـذـهـبـاـنـ	لـيـذـهـبـا	لـاـيـذـهـبـا
		هما	رفـتـندـ	نـفـرـتـندـ	رـوـنـدـ	نـمـيـرـوـنـدـ	خـواـهـنـدـ رـفـتـ	بـاـيـدـ بـرـونـدـ	بـاـيـدـ بـرـونـدـ
٣	للغائـبـينـ (جـمـعـ مـذـكـرـ غـائـبـ)	منفصل	ذـهـبـوـا	ماـذـهـبـوـا	يـذـهـبـوـنـ	لـاـيـذـهـبـوـنـ	سـوـفـ يـذـهـبـوـنـ	لـيـذـهـبـوـا	لـاـيـذـهـبـوـا
		هم	رفـتـندـ	نـفـرـتـندـ	رـوـنـدـ	نـمـيـرـوـنـدـ	خـواـهـنـدـ رـفـتـ	بـاـيـدـ بـرـونـدـ	بـاـيـدـ بـرـونـدـ
٤	للـغـائـبـةـ (مـفـردـ مؤـثـ غـائـبـ)	منفصل	ذـهـبـتـ	ماـذـهـبـتـ	تـذـهـبـ	لـاـتـذـهـبـ	سـوـفـ تـذـهـبـ	لـتـذـهـبـ	لـاـتـذـهـبـ
		ها	رفـتـ	نـفـرـتـ	رـوـدـ	نـمـيـرـوـدـ	خـواـهـدـ رـفـتـ	بـاـيـدـ بـرـودـ	بـاـيـدـ بـرـودـ
٥	للـغـائـبـيـنـ (مـثـنـىـ مؤـثـ غـائـبـ)	منفصل	ذـهـبـتـا	ماـذـهـبـتـا	تـذـهـبـاـنـ	لـاـتـذـهـبـاـنـ	سـوـفـ تـذـهـبـاـنـ	لـتـذـهـبـا	لـاـتـذـهـبـا
		هما	رفـتـندـ	نـفـرـتـندـ	رـوـنـدـ	نـمـيـرـوـنـدـ	خـواـهـنـدـ رـفـتـ	بـاـيـدـ بـرـونـدـ	بـاـيـدـ بـرـونـدـ
٦	للـغـائـبـاتـ (جـمـعـ مؤـثـ غـائـبـ)	منفصل	ذـهـبـنـ	ماـذـهـبـنـ	يـذـهـبـنـ	لـاـيـذـهـبـنـ	سـوـفـ يـذـهـبـنـ	لـيـذـهـبـنـ	لـاـيـذـهـبـنـ
		هنـ	رفـتـندـ	نـفـرـتـندـ	رـوـنـدـ	نـمـيـرـوـنـدـ	خـواـهـنـدـ رـفـتـ	بـاـيـدـ بـرـونـدـ	بـاـيـدـ بـرـونـدـ
٧	لـلـمـخـاطـبـ (مـفـردـ ذـكـرـ مـخـاطـبـ)	منفصل	ذـهـبـتـ	ماـذـهـبـتـ	تـذـهـبـ	لـاـتـذـهـبـ	سـوـفـ تـذـهـبـ	إـذـهـبـ	لـاـتـذـهـبـ
		أـنـتـ	رفـقـيـ	نـفـرـقـيـ	رـوـيـ	نـمـيـرـوـيـ	خـواـهـنـدـ رـفـتـ	برـوـ	نـروـ
٨	لـلـمـخـاطـبـيـنـ (مـثـنـىـ ذـكـرـ مـخـاطـبـ)	منفصل	ذـهـبـتـما	ماـذـهـبـتـما	تـذـهـبـاـنـ	لـاـتـذـهـبـاـنـ	سـوـفـ تـذـهـبـاـنـ	إـذـهـبـا	لـاـتـذـهـبـا
		أـنـتـما	رفـقـيـدـ	نـفـرـقـيـدـ	رـوـيـدـ	نـمـيـرـوـيـدـ	خـواـهـنـدـ رـفـتـ	برـويـدـ	نـروـيدـ
٩	لـلـمـخـاطـبـيـنـ (جـمـعـ ذـكـرـ مـخـاطـبـ)	منفصل	ذـهـبـتـمـ	ماـذـهـبـتـمـ	تـذـهـبـوـنـ	لـاـتـذـهـبـوـنـ	سـوـفـ تـذـهـبـوـنـ	إـذـهـبـوـا	لـاـتـذـهـبـوـا
		أـنـتمـ	رفـقـيـدـ	نـفـرـقـيـدـ	رـوـيـدـ	نـمـيـرـوـيـدـ	خـواـهـنـدـ رـفـتـ	برـويـدـ	نـروـيدـ
١٠	لـلـمـخـاطـبـةـ (مـفـردـ مؤـثـ مـخـاطـبـ)	منفصل	ذـهـبـتـ	ماـذـهـبـتـ	تـذـهـبـيـنـ	لـاـتـذـهـبـيـنـ	سـوـفـ تـذـهـبـيـنـ	إـذـهـبـيـ	لـاـتـذـهـبـيـ
		أـنـتـ	رفـقـيـ	نـفـرـقـيـ	رـوـيـ	نـمـيـرـوـيـ	خـواـهـنـدـ رـفـتـ	برـوـ	نـروـ
١١	لـلـمـخـاطـبـيـنـ (مـثـنـىـ مؤـثـ مـخـاطـبـ)	منفصل	ذـهـبـتـما	ماـذـهـبـتـما	تـذـهـبـاـنـ	لـاـتـذـهـبـاـنـ	سـوـفـ تـذـهـبـاـنـ	إـذـهـبـا	لـاـتـذـهـبـا
		أـنـتمـا	رفـقـيـدـ	نـفـرـقـيـدـ	رـوـيـدـ	نـمـيـرـوـيـدـ	خـواـهـنـدـ رـفـتـ	برـويـدـ	نـروـيدـ
١٢	لـلـمـخـاطـبـاتـ (جـمـعـ مؤـثـ مـخـاطـبـ)	منفصل	ذـهـبـتـنـ	ماـذـهـبـتـنـ	تـذـهـبـنـ	لـاـتـذـهـبـنـ	سـوـفـ تـذـهـبـنـ	إـذـهـبـنـ	لـاـتـذـهـبـنـ
		أـنـتنـ	رفـقـيـدـ	نـفـرـقـيـدـ	رـوـيـدـ	نـمـيـرـوـيـدـ	خـواـهـنـدـ رـفـتـ	برـويـدـ	نـروـيدـ
١٣	لـلـمـتـكـلـمـ وـحـدهـ (مـفـردـ ذـكـرـ مـخـاطـبـ)	منفصل	ذـهـبـتـ	ماـذـهـبـتـ	أـذـهـبـ	لـاـأـذـهـبـ	سـوـفـ أـذـهـبـ	لـيـذـهـبـ	لـأـذـهـبـ
		أـنـا	رفـقـيـ	نـفـرـقـيـ	رـوـمـ	نـمـيـرـوـمـ	خـواـهـنـدـ رـفـتـ	بـاـيـدـ بـرـومـ	بـاـيـدـ بـرـومـ
١٤	متـكـلـمـ معـ الغـيرـ (مـفـردـ ذـكـرـ مـخـاطـبـ)	منفصل	ذـهـبـنا	ماـذـهـبـنا	نـذـهـبـ	لـاـنـذـهـبـ	سـوـفـ نـذـهـبـ	لـنـذـهـبـ	لـانـذـهـبـ
		نـحنـ	رفـقـيـمـ	نـفـرـقـيـمـ	رـوـيـمـ	نـمـيـرـوـيـمـ	خـواـهـنـدـ رـفـتـ	بـاـيـدـ بـرـويـمـ	بـاـيـدـ بـرـويـمـ

ذَاكَ هَوَاللَّهُ

الدَّرْسُ الْأُولُ

مراجعة دروس الصف السابع و الثامن و التاسع

(معلم - معلمة) (معلمان - معلمتان) (معلمون - معلمات)
 (معلم) (معلم) (معلم) (معلم)

نديك: هذا - هذه - هذان - هاتان - هؤلاء
 دور: ذلك - تلك - أولئك
 مكان: هنا - هناك

اسم اشاره: ما - من - أي - كم - كيف - أي و ...

منفصل: هو - هما - هم ...
 ضمير: ه - ها - هم ...

عند - تحت - جانب - خلف - أمام - وراء ... (در جواب أيّن)
 (زير) (كتار) (پشت) (مقابل) (پشت)

اليوم - أميس - غداً - صباح - مساء - ليل - نهار ... (در جواب متى)
 (امروز) (ديروز) (فردا) (صبح) (عشـر) (شب) (روز)

ماضي (گذشته): ذهب (رفت)
 مضارع (حال): يذهب (ميرود)
 مستقبل (آينده): سوف يذهب (خواهد رفت)

فعل حرف
 استفهام: هل - أ
 و - ف - ثم - آم - بـ - لكن ...
 مـ - إـ - عـلـى - بـ - لـ - فـ - رـبـ ...
 إنـ - آنـ - لـكـنـ - كـآنـ - ليـتـ

أنواع الكلمات: اسم، فعل، حرف

اسم: كلمه‌ای است که دارای معنای مستقلی است (زمان ندارد) و برای نامیدن اشخاص، اشیاء و ... به کار می‌رود:

مانند: علیُّ ، مریمُ ، کتابُ ، شجرةُ ...

علامت‌های اسم

١. داشتن ال، مانند: المدرِّسُ ، الْمِنَضَدَةُ ...

٢. داشتن تنوين (_____); مانند: مدرِّسُ ، سيارةُ

٣. داشتن ته - ة؛ مانند: حديقةُ ، سيارةُ

٤. مضاف شدن (اضافه شدن به اسم یا به ضمیر متصل)

مانند: طالبُ الجامِعَةِ ، كتابُ المدرِّسِ ، كتابُهُ

٥. مجرور شدن (واقع شدن اسم پس از حروف جر: «مِنْ، عَلَى، إِلَى، بِـ، لِـ، فِي ...»)

مانند: مِنَ الْبَيْتِ ، إِلَى الْمَدْرِسَةِ ، فِي قَرِيَةٍ

٦. منادي واقع شدن (قرار گرفتن بعد از حرف ندا «يَا») مانند: يَا سعيدُ ، يَا مريمُ ، يَا طالبُ ...

(ای)

نکات

١. اسمی که «ال» داشته باشد، تنوين (____) نمی‌پذیرد؛ مانند: الكتابُ

و اسمی که تنوين داشته باشد، «ال» نمی‌پذیرد؛ مانند: كتابُ

یادآوری

تونین: «ن» ساکنی است که فقط در آخر اسم می‌آید؛ این «ن» خوانده می‌شود ولی نوشته نمی‌شود و برسه نوع است:

١. _____ ← تنوين نصب / ٢. _____ ← تنوين جر / ٣. _____ ← تنوين رفع

توجه به سُنْ فتحه (سـ)، كسره (كـ)، و ضمه (ضـ) گفته می‌شود.

به حرف فتحه‌دار مفتوح، به حرف كسره‌دار مكسور، به حرف ضمه‌دار مضموم می‌گويند.)

و به حرفی که حرکت نداشته باشد ساكن (سـ) می‌گويند.

تمرين در عبارت «سَنَسْتَدِرْجُهُمْ» چند فتحه، كسره، ضمه و ساكن وجود دارد؟

فتحه: كسره: ضمه: سكون:

۲. اسم های مؤنث (اسم شخص) هیچ‌گاه تنوین نمی‌پذیرند: فاطمه^ه، مریم^ه، زینب^ه، سعیده^ه...

۳. اسم مضارف «ال»، تنوين و «ن» مثنی و جمع مذكر سالم نمی‌پذیرد.

مثال مدرّسین + الجامِعَةِ ← مدرّسِي الجامِعَةِ

اسم (از نظر جنس)

حقیقی: بر انسان یا حیوان «نر» دلالت می‌کند (نام یا صفت انسان یا حیوان «نر» است)

مانند: سعید^ه ، مجید^ه ، طالب^ه ... / الشُّؤْرُ (کاو نر) ، الدَّيْكُ (خروس)

مجازی: به اسم‌های مذکری گفته می‌شود که واقعاً مذكر نیستند ولی آنها را مذكر به شمار می‌آوریم و قواعد اسم مذكر در مورد آنها به کار می‌روند. (علامت مؤنث «ة» ندارند)

مانند: جَبَلٌ : کوه ، حَسَبٌ : چوب ، جِدارٌ : دیوار

مذكر

حقیقی: بر انسان یا حیوان «ماده» دلالت می‌کند (نام یا صفت انسان یا حیوان «ماده» است)

مانند: سَعِيدَةٌ ، مَجِيدَةٌ ، طَالِبَةٌ ... / الْبَقَرَةُ ، الدَّجَاجَةُ

مجازی: به اسم‌های مذکری گفته می‌شود که واقعاً مذكر نیستند ولی آنها را مذكر به شمار می‌آوریم و قواعد اسم مذكر در مورد آنها به کار می‌روند. (علامت مؤنث «ة» دارند)

مانند: جَزِيرَةٌ ، شَجَرَةٌ ، حَدِيقَةٌ

مؤنث

لفظی: به اسم‌های مذکر حقیقی گفته می‌شود که فقط علامت مؤنث دارند (قواعد اسم مذكر در مورد آنها به کار می‌روند)

مانند: حَمْزَةٌ ، طَلْحَةٌ ... / اسْمُ هَذَا الْوَلِدِ حَمْرَةٌ وَهُوَ طَالِبٌ نَاجِحٌ.

معنوی: به اسم‌های مؤنثی گفته می‌شود که بدون داشتن علامت مؤنث، مؤنث به شمار می‌آیند و عبارت‌اند از:

۱. اسم‌های عَلَمٌ مؤنث (اسم شخص مؤنث): زینب^ه ، مریم^ه

۲. برخی اسم‌های مؤنث که علامت اسم مؤنث «ة» را ندارند: أم^ه (مادر) ، بنت^ه (دختر)

۳. اغلب اعضای زوج بدن: عَيْنٌ (چشم) ، يَدٌ (دست) ، رِجْلٌ (پا) ، أُذْنٌ (گوش)

۴. اسم‌های مؤنث سماعی (شنیدنی): این اسم‌ها به اسم مؤنث معروف شده‌اند.

مانند: أَرْضٌ (زمین) ، سَمَاءٌ (آسمان) ، شَمْسٌ (خورشید) ، نَفْسٌ (خود) ، دَارٌ (خانه) ، روح (جان) ، ريح (باد) ، جهَنَّمٌ ، بِئْرٌ (چاه) ، حَرْبٌ (جنگ) ...

علامت‌های اسم مؤنث

۱. ة - ة (تاء مربوطة): مهم‌ترین علامت اسم‌های مؤنث به شمار می‌آید.

مانند: حديقة، سياارة

۲. الف مقصورة (ى، ا): اسم‌هایی که به «ى» و «ا» ختم می‌شوند؛ مانند: عُظْمٰى، كُبْرٰى، حُسْنٰى، دُنْيَا، عَلِيَا

۳. الف ممدوده (اء): اسم‌هایی که به «اء» ختم می‌شوند؛ مانند: زهراء، صحراء، حمراء، خضراء

توجه اسم‌هایی مانند «فتى»، «دواء» یا «ماء» مذکور هستند؛ زیرا اگر «اء» یا «ى» را از آن‌ها حذف کنیم، یک یا دو حرف بیشتر باقی نمی‌ماند («اء» و «ى» در این کلمات جزئی از کلمه هستند).

توجه ملاک تشخیص مذکور و مؤنث بودن اسم‌های جمع، مفرد آن‌هاست.

اسم‌هایی مانند: مدارس، مزارع، حدائق ... مؤنث هستند. (زیرا مفرد آن‌ها مؤنث است: مدرسة، مزرعة، حديقة)

و اسم‌هایی مانند: أُمناء، إخوة، أُشْرِبة ... مذکور هستند. (زیرا مفرد آنها مذکور است: أمين، أخ، شراب)

اسم از نظر عدد (تعداد)

مفرد: بر یک شخص (شیء) دلالت می‌کند؛ مانند: معلمُ، كتابُ

(یک معلم مرد) (یک کتاب)

مثنی (ثنية): بر دو شخص (شیء) دلالت می‌کند؛ مانند: معلمانُ، معلمینُ / كتابانُ، كتابينُ

(دو معلم مرد) (دو کتاب)

جمع: بر چند شخص (شیء) دلالت می‌کند؛ مانند: معلمونُ، معلمینُ

معلم‌ها (مرد)

كتاب	/	معلمات	/	معلم
كتاب‌ها	معلم‌ها (زن)			

علامت‌های اسم مثنی (ثنية): إن ، ين

برای ساختن اسم مثنی، به آخر اسم مفرد (مذکر، مؤنث) «إن» یا «ين» اضافه می‌کنیم.

معلم : ۲ معلم (مرد) ← معلم (یک معلم)

جبـلـانـ : ۲ كـوهـ ← جـبـلـ (کـوهـ)

مـعـلـمـتـانـ : ۲ مـعـلـمـ (زنـ) / مـعـلـمـتـيـنـ : ۲ مـعـلـمـ (زنـ) ← مـعـلـمـةـ (یک معلم زنـ)

شـجـرـتـانـ : ۲ درـختـ / شـجـرـتـيـنـ : ۲ درـختـ ← شـجـرـةـ (درـختـ)

نکات

۱. «ان» و «ین» تأثیری در معنای اسمهای مثنی ندارند.

۲. «ن» در اسمهای مثنی، حرکت کسره (ـ) دارد.

۳. حرف قبل از «ی» در اسمهای مثنی، فتحه (ـ) دارد. (مَعْلِمَيْنِ ، مَعْلَمَيْنِ)

۴. در تبدیل اسمهای مفرد مؤنث به مثنای مؤنث، «ة - ة» به «ت» تبدیل می‌شود. (شَجَرَةً ← شَجَرَتَانِ / شَجَرَتَيْنِ)

۵. برای تشخیص مذکور و مؤنث بودن اسمهای مثنی باید به **مفرد** آنها توجه کرد. بَيْتَانِ، بَيْتَيْنِ، مثنای **مذکور** هستند. (مفردشان «بَيْت» مذکور است). اما «بِنْتَانِ، بِنْتَيْنِ» مثنای **مؤنث** هستند. (مفرد آنها «بِنْت» مؤنث است).

دخلت

(خانه)

۶. اسمهایی مانند: عَصْبَان (خشمگین) / قَرْحَان (خوشحال) / عَطْشَان (تشنه) / نِسْيَان (فراموشی) / رُمَان (انار)

فُسْتَان (پیراهن زنانه) / دَوَرَان (گردش) / إِحْسَان (نیکی) / أَمَان (امنیت)، **مفرد مذکور** هستند. (مثنی نیستند)

و همچنین اسمهایی مانند «أَبْدَان، أَحْزَان، إِخْوَان، غِزَّلَان، شُبَّان» به ترتیب **جمع مکسر** «بَدَن، حُزْن، أَخ، غَزَال، شَاب» می‌باشند. (مثنی نیستند)

تمرین مفرد اسمهای زیر را بنویسید.

(.....) غَائِبَيْنِ	(.....) صَدِيقَتَانِ	(.....) طَائِرَيْنِ	(.....) أُسْبُوعَيْنِ
(.....) عَرَبَتَانِ	(.....) حَفْلَتَانِ	(.....) طَبِيبَانِ	(.....) صَوْتَانِ
(.....) آخَوَيْنِ	(.....) غُرَقَّتَيْنِ	(.....) أَخْتَانِ	(.....) يَدِيْنِ
(.....) إِمْرَأَتَانِ	(.....) فِضَّتَيْنِ	(.....) غَابَتَيْنِ	(.....) جَنَّتَانِ

نکات

تمرین مثنای اسمهای زیر را بنویسید. (به هر دو شکل)

(.....،.....) مُحَافَظَة	(.....،.....) رِسَالَة	(.....،.....) سَاقِق
(.....،.....) شُرْطَة	(.....،.....) فَرِيَضَة	(.....،.....) سوق
(.....،.....) رَأْي	(.....،.....) شَارِع	(.....،.....) قَافِلَة
(.....،.....) آخ	(.....،.....) مَائِدَة	(.....،.....) طَبَّاخ
(.....،.....) مَرَّة	(.....،.....) آب	(.....،.....) حَقِيقَة

جمع و انواع آن

سالم { مذکر: ون - ین
مؤنث: ات }
جمع
مکسر: نشانه‌ای ندارد. *

اسم جمع مذکر سالم: بر بیش از دو شخص (مذکر) دلالت می‌کند؛

مثال معلمون، معلمین

علامت‌های اسم جمع مذکر سالم: ون، ین

نکات

۱. این جمع با افزودن « ون » یا « ین » به آخر اسم مفرد مذکر ساخته می‌شود.

مؤمن (یک مرد بالایمان)	/	مؤمنون: مردان با ایمان	←
صالح (یک مرد درستکار)	/	صالحون: مردان درستکار	←
۲. « ون » یا « ین » تأثیری در معنا ندارند.

۳. « ن » در اسم‌های جمع مذکر سالم حركت فتحه (ـ) و در اسم‌های مثنی حركت کسره (ـ) دارد.

جمع مذکر سالم ← مؤمنون - مؤمنین / اسم مثنی ← مؤمنان - مؤمنین

۴. اسم‌هایی هستند که « ون » یا « ین » دارند ولی جمع مذکر سالم نیستند.

راه تشخیص این است که « ون » یا « ین » را حذف کنیم و چنانچه اسم مفرد مذکر (سالم) معنی‌داری باقی نماند، آن اسم جمع مذکر سالم نیست.

- اسم‌هایی مانند « مغبون (زيان‌دیده) / محزون (غمگین) / مجذون (ديوانه) / حزين (غمگین) / مُبین (آشکار) » مفرد مذکر هستند. (جمع مذکر سالم نیستند)

یادآوری: « ن » در اسم‌های مثنی و جمع مذکر سالم به هنگام اضافه شدن (مضاف واقع شدن) حذف می‌گردد.

مثال صيادون + الاسماك ← صيادو الاسماك (صيادان ماهی‌ها)

أخويون + ك ← أخويوك (دو برادر تو)

جمع مؤنث سالم (ات)

این جمع معمولاً برای جمع بستن اسم‌ها و صفت‌های مؤنث به کار می‌رود؛

مانند: مؤمنات (زنان با ایمان)، مسلمات (زنان مسلمان)

نکات

۱. به هنگام جمع بستن اسم‌هایی که «ة» و «ة» دارند (عَالِمَة، مؤْمِنَة، صالحَة، بُقْرَة)، «ة» و «ة» از آخر آن‌ها حذف می‌گردد:

مثال مؤمنة + ات → مؤمنات

توجه «مؤمنة» (زن با ایمان) مفرد «مؤمنات» (زنان با ایمان) / «مؤمن» (مرد با ایمان) مفرد «مؤمنون» (مردان با ایمان)»

۲. اسم‌هایی مانند: «اصوات (صداها) / اموات (مددگان) / اوقات (زمانها) / ابيات (شعرها) / اقوات (غذاها)» **جمع مكسر** «صوت (صدا) / موت (مرده) / وقت (زمان) / بيت (شعر) / قوت (غذا)» می‌باشند، زیرا «ت» جزء حروف اصلی این کلمات است.

توجه جمع «بيت (خانه)»، «بيوت» است / جمع «بيت (شعر)»، «أبيات» است.

جمع مكسر (شکسته)

جمع برخی از اسم‌ها (برخلاف جمع سالم) که قاعده خاصی دارد و با برداشت علامت آخر آن، شکسته شده و تغییر ماند) قاعده خاصی ندارد و به آن جمع مكسر (شکسته شده) گفته می‌شود زیرا شکسته شده و تغییر می‌کند و باید آن‌ها را حفظ کرد و یا به کتاب لغت مراجعه کرد (سماعی و شنیدنی هستند).

مثال مفتاح ← مفاتیح أَمِين ← أَمْنَاء

چسر ← جسور كِتَاب ← كُتُب

مریض ← مرضى مَرَض ← أَمْرَاضٍ

صدیق ← أَصْدِقَاء حَدِيقَة ← حَدَائِق

شراب ← آشِرَة خَشَب ← آخَشَاب

نکات

۱. ممکن است اسمی دو جمع مكسر داشته باشد. مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از:

عَيْن (چشم) :	/	عَيْنُ	/	أَعْيُن
عَزِيز (گرامی) :	/	أَعْزَاء	/	أَعِزَّة
أَخ (برادر) :	/	إِخْوَان	/	إِخْوَة
طَالِب (دانشجو) :	/	طَلَاب	/	طَلَبَة
وَارِث (ارث برند) :	/	وُرَاثَة	/	وَرَتَة
نَفْس (جان) :	/	نُفُوس	/	أَنْفُس
كَافِر (بی‌ایمان) :	/	كُفَّار	/	كَفَرَة
حَارِس (نگهبان) :	/	حُرَاس	/	حَرَس
شَاب (جوان) :	/	شَابَاب	/	شُبَّان
نَجْم (ستاره) :	/	نَجْمُون	/	أَنْجَم
مَدِينَة (شهر) :	/	مُدُن	/	مَدَائِن
شَهْر (ماه) :	/	شَهَور	/	أَشْهَر

۲. برخی از اسم‌ها، هم جمع سالم دارند و هم جمع مكسر. مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از:

حافظ : حافظون ، حافظین / حُفَاظ	صالح : صالحون ، صالحین / صُلَحَاء
وارث : وارثون ، وارثین / وُرَاثَة	رحم : راحمون ، راحمین / رُحْمَاء
حاضر : حاضرون ، حاضرین / حُضَار	كافر : كافرون ، كافرین / كُفَّار

جدول زیر را خوب به خاطر بسپارید.

توجه

جمع	مثنی	مفرد	عدد جنس
إِخْوَة ، إِخْوَان (برادران)	أَخْوَانٌ ، أَخْوَيْن (دو برادر)	أَخ (برادر)	مذكر
أَخْوَات (خواهران)	أُخْتَانٌ ، أُخْتَيْنٌ (دو خواهر)	أُخت (خواهر)	مؤنث

مُدَرِّسٌ: معلم	مذکر: ×	فرد
مُدَرِّسَةٌ: معلم (زن)	مؤنث: ة - لة	
مُدَرِّسَانِ، مُدَرِّسَيْنِ: دو معلم (مرد)	مذکر: انِ - ينِ	ثنی
مُدَرِّسَاتِ، مُدَرِّسَيْنِ: دو معلم (زن)	مؤنث: تانِ - تَيْنِ	
مُدَرِّسَونَ، مَدَرِّسَيْنَ : معلمها (مرد)	مذکر: ونِ - ينِ	سالم
مُدَرِّسَات: معلمها (زن)	مؤنث: ات	جمع
مکسر: کُتب - أبواب - رجال - حفاظ - أصدقاء ...	مکسر: کُتب - أبواب - رجال - حفاظ - أصدقاء ...	

علامت‌های صرف اسم

جمع	ثنی	فرد	عدد \ جنس
ون (ین)	ان (ین)	× (بدون علامت)	مذکر
ات	تان (تَيْنِ)	لة	مؤنث

تمرین جدول زیر را با ترجمه کامل کنید. (جمع این اسم‌ها به صورت جمع سالم است)

مثال:

جمع	ثنی	فرد	عدد \ جنس
مؤمنون (مردان با ایمان)	مؤمنانِ (دو مرد با ایمان)	مؤمنُ (مرد با ایمان)	مذکر
مؤمنات (زنان با ایمان)	مؤمناتِ (دو زن با ایمان)	مؤمنةُ (زن با ایمان)	مؤنث

جمع	ثنی	فرد	عدد \ جنس
.....	مسلمُ (مرد مسلمان)	مذکر
.....	مؤنث

تمرین جمع اسم‌های زیر را با ترجمه بنویسید. (جمع «مذکر» این اسم‌ها به صورت جمع مکسر است)

جمع	مثنی	مفرد	عدد جنس
أصدقاء (دوستان)	صديقاتِ (دو دوست)	صديقٌ (دوست)	مذكر
صديقات (دستان)	صديقاتِ (دو دوست)	صديقَةٌ (دوست)	مؤنث

مثال:

جمع	مثنی	مفرد	عدد جنس
.....	تلميذُ (شاگرد)	مذكر
.....	مؤنث
.....	مؤنث

جمع	مثنی	مفرد	عدد جنس
.....	طفلُ (کودک)	مذكر
.....	مؤنث

تمرین با ترجمه کامل کنید. (جمع‌ها «غير انسان» هستند)

مثال:

جمع	مثنی	مفرد	عدد جنس
مفاتيح (کلیدها)	مفتاحانِ (دو کلید)	مفتاحُ (کلید)	مذكر
حدائق (باغ‌ها)	حدائقَاتِ (دو باغ)	حديقةٌ (باغ)	مؤنث

جمع	مثنی	مفرد	عدد جنس
.....	قلمُ (قلم)	مذكر
.....	رسالةُ (نامه)	مؤنث

جمع	مثنی	مفرد	عدد \ جنس
.....	صُفٌ (كلاس)	مذكر
.....	مَدْرَسَةٌ (مدرسة)	مؤنث

تمرین اسم‌های داده شده را در جدول زیر قرار دهید.

فائزون / قریة / شاکرات / گنوز / مکتبة / حَدِيقَتَيْنِ / مجاهدات
حَقَائِب / حافظین / مَدِينَة / لاعبتان / مَساجِد / نَاجِحَات / مِفَاتِح / أَعْزَاء / طالبین
مُسْلِمِينَ / خَشَب / عَالِمَتَانِ / هَذَانِ / عَمَود

جمع مكسر	جمع مؤنث سالم	جمع مذكر سالم	مثنای مؤنث	مثنای مذكر	مفرد مؤنث	مفرد مذكر
.....
.....
.....

جمع	مثنی	مفرد	عدد \ جنس
هؤلَاء (أينها)	هذَانِ (أين دو)	هذا (أين)	مذكر
هؤلَاء (أينها)	هاتَانِ (أين دو)	هذه (أين)	مؤنث

نزدیک

اسم اشاره

دور

جمع	مثنی	مفرد	عدد \ جنس
أولئَك (آنها)	ذَانِكَ (آن دو)	ذَلِكَ (آن)	مذكر
أولئَك (آنها)	تَانِكَ (آن دو)	تَلِكَ (آن)	مؤنث

نکات

۱. «هؤلإ» و «اولئك» برای جمع مذکر و مؤنث یکسان هستند.

مثال هؤلإ معلمون. این‌ها معلم هستند. / اولئك طالبات. این‌ها دانشآموز (مؤنث) هستند.

۲. برای اشاره به جمع‌های غیر انسان مانند: کتب، اشجار، أخشاب، حدائق ... از اسم اشاره **فرد مؤنث** (هذِه ، تلک) استفاده می‌کنیم. (ولی اسم اشاره به صورت جمع ترجمه می‌شود)

مثال هذِه كُتُب. این‌ها کتاب هستند. / تلک أَيْوَاب. آن‌ها در هستند.

تمرین جدول‌های زیر را با ترجمه کامل کنید.

جمع	مثنی	فرد	عدد \ جنس
.....	هذا كتابُ.	مذكر
.....	
.....	هذِه مَدْرَسَةً.	مؤنث
.....	

جمع	مثنی	فرد	عدد \ جنس
.....	هذا بَيْتُ.	مذكر
.....	
.....	هذِه حَدِيقَةً.	مؤنث
جمع	مثنی	فرد	عدد \ جنس
.....	هذا مَدْرَسَةً	مذكر
.....	
.....	مؤنث

۳. اسم بعد از اسم اشاره «مثنی» و «جمع»:

الف) «الـ» دارد ⇔ اسم اشاره **فرد** ترجمه می‌شود.

هؤلإ الـطلابُ واقفون. این دانشجویان ایستاده هستند.

ب) «الـ» ندارد ⇔ اسم اشاره مفرد به همان صورت **مثنی** یا **جمع** ترجمه می‌شود.

هؤلإ طلابُ. این‌ها دانشجو (دانشجویان) هستند.

جمع	مثنی	مفرد	عدد \ جنس
هؤلَاء المُدْرِسُونَ مُحَتَّمُونَ. این معلم‌ها (مرد) محترم هستند	هذا المدرّسُ محترمٌ. این معلم، محترم است.	ذكر
.....	مؤنث

جمع	مثنی	مفرد	عدد \ جنس
هؤلَاء مُدْرِسُونَ مُحَتَّمُونَ. این‌ها معلم‌های (مرد) محترمی هستند	هذا مدرسٌ محترمٌ. این معلمی محترم است.	ذكر
.....	مؤنث

جمع	مثنی	مفرد	عدد \ جنس
.....	هذا بائُع شاكرُ. این فروشنده‌ای شکرگزار است.	ذكر
.....	مؤنث

جمع	مثنی	مفرد	عدد \ جنس
.....	هذا الطالبُ مجتهدُ. این دانشآموز تلاشگر است	ذكر
.....	مؤنث

جمع	مثنی	مفرد	عدد \ جنس
.....	هذا طالبٌ مجتهدٌ. این دانشآموزی تلاشگر است.	ذكر
.....	مؤنث